

Skrivelse om visselblåsare och larm om missförhållanden

Alla anställda ska ha rätt att larma om missförhållanden på arbetsplatsen utan att riskera repressalier från arbetsgivaren. Det är en viktig del av ett fritt och demokratiskt samhälle. Visselblåsare inom den offentliga sektorn har sedan länge haft en grundlagsfäst rätt att med meddelarfrihet och meddelarskydd slå larm.

Alla som arbetar på medborgarnas uppdrag i stat, kommun och region har inte bara rätt att slå larm, de har också ett ansvar att göra det när det förekommer allvarliga missförhållanden. Problem inom den skattefinansierade välfärden ska inte mörkläggas. Medarbetare ska inte vara rädda för att ta sitt samhällsansvar. De får inte utsättas för repressalier, sägas upp eller särbehandlas för att de gör sin röst hörd.

Den 1 januari 2017 stärktes skyddet ytterligare till att omfatta även privat anställda genom den så kallade "visselblåsarlagen" - *Lagen om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden*. Dessutom gavs arbetstagare, som utsätts för repressalier av sin arbetsgivare i strid med lagen, rätt till både ekonomiskt och allmänt skadestånd. I lagen slås också fast att larm först ska göras internt, innan det görs externt, för att ge organisationer möjlighet att själva hantera problemen.

Trots förstärkningarna i lagstiftningen verkar tystnadskulturen inte försvinna. I en undersökning gjord av SVT:s Uppdrag Granskning svarade åtta av 35 tillfrågade fackförbund att rädslan har ökat hos de anställda för att säga ifrån. En undersökning i Västerbotten visar också att hälften av de anställda i regionen och Skellefteå kommun inte vågar kritisera sin arbetsgivare offentligt.

För att stärka och skapa ett enhetligt skydd för löntagarna antog EU i oktober 2019 ett "visselblåsardirektiv", som går längre än den nuvarande svenska lagen. Senare i år lägger därför arbetsmarknadsminister Eva Nordmark fram förslag till ny lagstiftning. Bland annat ska offentliga verksamheter vara tvungna att införa ett system med interna och säkra rapporteringskanaler för att hantera larm från visselblåsare.

Mot bakgrund av ovanstående önskar socialdemokraterna en redogörelsen för följande:

- Hur informeras anställda i stadsdelen om sin rätt och sina möjligheter att med stöd av meddelarfriheten och meddelarskyddet agera som visselblåsare?
- Vilka kanaler finns tillgängliga för de anställda i fråga om larm om missförhållanden?
- Har några visselblåsarlarm förekommit inom stadsdelsnämndens verksamheter sedan lagens tillkomst 2017, och i så fall hur många?
- Har några rapporter om repressalier mot anställda med anledning av larm inkommit till förvaltningen under samma period?
- Hur förbereder förvaltningen sig för den kommande nya lagen och EU-direktivet?